

XVIII. YÜZYIL ŞAIRİ EDİRNELİ NÂTIK'IN KALEMİNDEN BİR AŞK HİKÂYESİ

A Love Story in XVIII. Century Written by Edirneli Nâtik

Un récit d'amour d' Edirneli Nâtik au XVIII siècle

Doç. Dr. İ. Hakkı AKSOYAK*

ÖZET

Kaynaklara göre Edirneli Nâtik Mehmed Efendi Şiirler, Tuhfetü'l-harameyn ve Mecmua olmak üzere üç eserin sahibidir. Tuhfetü'l-harameyn'in tek nüshası Ankara Millî Kütüphane'dedir. Bu çalışmasında Nâtik hac yolculuğunu anlatır. Bu makalede Tuhfetü'l-harameyn'de geçen bir aşk hikâyesinin üzerinde odaklaşıldı.

Anahtar Kelimeler

Tuhfetü'l-harameyn, Seyahatname, XVIII yüzyıl, Edirne, Aşk Hikâyesi

ABSTRACT

According to sources Nâtik Mehmed Efendi, from Edirne, has got three works (Poems, Tuhfetü'l-harameyn and Mecmua). Tuhfetü'l-harameyn's one orijinal copy was recorded by Ankara National Library. In his work Nâtik describes his pilgrimage journey. But in this article was tried to analyse on a love legend in Tuhfetü'l-harameyn.

Key Words

Tuhfetü'l-harameyn, Travel Narrative, XVIII th Century, Edirne, Love Story

Kaynaklarda Edirneli Celilizâde olarak anılan Nâtik Mehmet Efendi, gençliğini "tahsil-i marifet" (Aynagöz, 1988: 646) ile geçirdikten sonra yeniçeri ağası (Salim: 1315: 636) Doğramacı Mehmet Paşa'ya (Sultan II. Mustafa zamanı) intisap eder (Şeyhî, 1989: 476; İsmail Belig, 1999, 426; Mehmed Süreyya, 1311:534; Peremeci, 1940: 264; Babinger, 1992: 271; Canım, 1995: 351) Diğer kaynakların aksine Edirne Şairleri'nde şairin Doğramacı Ahmet Paşa'ya intisap ettiğinin söylenmesi doğru değildir (Canım, 1995: 351) Paşa'nın kâtipliğini yapan Nâtik Mehmet, (Mehmed Süreyya, 1311: 534; Babinger, 1992: 271) emekliye ayrıldıktan sonra sarraflık ve aktarlıkla uğraşır (Şeyhî 1989: 476; Aynagöz, 1988: 646; Salim, 1315: 636; Babinger 1992: 271). Kaynaklar Nâtik'in 1129/1716-1717 yılında vefat ettiği belirtmekte aynı

görüştendirler. Sâlim'e göre İstanbul'da medfundur (Sâlim, 1315: 636).

Kaynaklar, Nâtik'in üç eserinden söz ediyor. Kendi yazısı ile bazı şiirleri (İbnülemin Kütüphanesi nr: 3590) kütüphane kayıtlarına girmiştir (Nâtik Mehmed, 1986: 530). İkinci eseri, Tuhfetü'l-harameyn adlı bir hac seyahatnamesidir (Aynagöz, 1988: 64). Babinger, Nâtik'in Tuhfetü'l-harameyn adlı eserinde Nâbi'nin aynı addaki mesnevisini esas almış olabileceğini ifade eder (Babinger, 1992: 271). Şairin üçüncü eseri bazı "acaip ve garip" hikâyeleri tertip ettiği manzum bir mecmuadır (Aynagöz, 1988: 646; Peremeci, 1940: 264). Şairin nazmettiği hikâyelerin "acaib ve garaib" olarak nitelenmesi onun ilginç bir kişiliğe sahip olduğunu gösteriyor. Zaten Safayî de, Nâtik'in zamanın güzellerinden Haleplizâde lakabıyla meşhûr genci görür görmez söylediği gazelini tezkiresine almıştır.

* Gazi Üniversitesi Fen-edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Der-Medh-i Halebli-zâde
Gördüm ahşama yakın mâh-cebîn bir çebebi
Subh-ı sâdık gibi togdu dile mihr-i talebi
Her gün ol mâh-ı münevver togar ahşama karîb
Güyyîyâ âşıkının rûza bedel ola şebi
Duruşu oturuşu hayli mülâyim ammâ
Bî-amân gamzesi cellâd-ı kazâ müntehebi
Çeşmi bâdâmı dil almakda füsûn-ı sâhir
Rûh vermekde dem-i İsí o la'l-i inebi
Tâlib-i bûsu olan çehresini etmeli zer
Oldu şeftâlû-yı bâg-ı ruhu gûyâ zehebi
Gamzesi tîg-be-kef kasd-ı dil-i zâr etse
Lâ-tehaf lutfun eder âşika mahfice lebi
Ebruvâneş ki kitâba şedde bir kasr-ı cemâl
Hatt-ı Yâkût imiş mısra-ı beyt-i Arabî
Killet-i mâ vasfin âyâ kuvvet-i ayn-ı Nâtık
Kâl-i filim ana mevsûf-ı bâbın Halebî (Aynagöz,
1988: 646)

Nâtık'ın kaleme aldığı Tuhfetül'ha-remeyn'in bir nüshası, Ankara Millî Kütüphanesi'ndeki yazmalar arasına girmiştir (Ankara Millî kütüphane, Yz. A 3216). Nüsha 172x103-112x54 mm. ölçüsündedir. Nestalik, yer yer harekeli, serlevhası müzehlep, kahverengi meşin cilt ile kaplı, semseli ve miklepli. Toplam 106 yaprak olan bu nüshanın her yaprağında 13 satır bulunmaktadır. Sonundaki ferağ kaydına göre bu nüsha müellif hattı olup 1119/1707 yılının Recep ayında bitirilmiştir.

Mesnevi nazım biçimiyle kaleme alınan Tuhfetül'haremeyn'de, aruzun *Feilâtün Mefâilün Feilün* kalıbı kullanılmıştır. Araya serpiştirilen 21 gazel ve 18 rûbaide vezin değişmektedir. Eserin Ankara Millî Kütüphane nüshası 2789 beyittir.

Şair, Tuhfetül'haremeyn'de hacca gidişini, bu yolculuk esnasında ziyaret ettiği yerleri anlatır. Bu makalede Tuhfetül'haremeyn'in üzerinde uzun uzadıya duracak değiliz. Yalnızca mesnevinin içinde bize ilginç gelen bir aşk macerasını ele alacağız. Kahramanları Çavuşzade Ahmet ve Derviş olarak tanıtılan aşk macerasının özeti şöyledir: *Eskiden Edirne'de Çavuşzade Ahmet*

adında benzersiz bir güzel vardır. Peri yüz-lü güzel, henüz mektebe gitmektedir. Mektebe giderken sayısız âşık yolunu bekler. Ancak hiç kimse onu elde edemez. Dervişin biri o yıllarda Edirne'ye gelir ve bir yere konuk olur. Şehri gezerken bir kalabalık dik-kati çeker. "Bu izdihamın sebebi nedir?" diye birisine sorar. "Işık gibi bir peri çehrelî; bir ay yüzlü burada şimdi ortaya çıktı, o peri şimdi mektebe gider. Burası onun geçtiği ve seyredildiği yerdir. Bu toplananlar onun müptelâlarıdır. Ortaya çıkmasını beklerler. Görmek ile yetinirler. Henüz on dördünde bir ay olmuştur." derler. O, put gibi güzel sevgili yanığını gösterince, herkes şaşkınlıktan ne yapacağını bilemez.. Kimi dua eder; kimi "Allah bağışlasın", kimi "vuslata erseydim", kimi "canımı vereydim" der. Kimi de üzüntü ile kendinden geçer; kimi ah ve feryat eder; kimi özlemle bakar. Gül gibi sevgili âşıkların görünce işveler yapar. Kimine göz ucu ile bakar. Kimine tebensüm eder. Kimine bakış kılıcını keskinleştirir. Kimine bir şeyler mırıldanır. Kimine bak-mayarak ceza eder; kimine gözüyle "merha-ba" der. Bakışları ile Derviş'i etkisi altına alır. O zavallı, ney gibi inler. Hemen neye uğradığını anlar. Aşk ateşi hücum eylemek-le mum gibi yanmaya başlar. Onun gelip geçtiği yeri mesken tutan âşıkların arasına katılır. Meğer o aşk derdinin hastası mari-fetten haberdar birisidir. Teni maarif san-dukası; dili hak bilgisine âriftir. Marifet bilgisine sahip olan âşık, bir müddet sonra sevgilisine intisap etmeye mecal bulur. O iki sevgili, can ile ten gibi ayrı olmaz. O güzel-lik mumu yandıkça Derviş de pervane gibi kanat açar. Âşık ne kadar yalvarsa sevgili-si naz yapmaktan vaz geçmez. Safa ile süs-lenen bir mecmua gibi koynunda hiç ayrı kalmaz. Güzel gonca, açılınca çulğun bülbül feryat fıgan ile her yeri doldurur. Rakip, ta-lihsiz âşığın daima belini büker. O zaman orada eski âşıkların her biri bu bağlılığı kıskançlıkla karşılarlar. Hepsî Derviş'e ka-ba davranırlar, hatta öldürmeye azimet ederler. Çavuşzade bu kıssayı duyduğunda ağlayan Dervişe tenhada "Bilirim benim gerçek âşığımsın, aşk yolunda bana hayli sadıksın. Beni görmek senin için dünyaya

değer. Öl desem canını verirsin. Maarifle dolu bir kişisin. Her ne ilim olsa ona vâkıf-sın. Gönlüm seni seviyor. Haset ehli beni sana çok görür. Bu kötü haset seni yok eder. Korkarım düşman, benim için seni öldürür. Mahşer günü ben sorumlu olurum. Sana yazık olur. Üzülme. Lütfedip sözlerimi reddetme. Beni hasret ateşine yakma. Bir zaman seyahat et. Gurbet zahmetine dayan. Bir müddet ayrılık derdinin ateşine yan. Aşkında eksiklik var ise gitsin. Aşk hicran ile kemal bulur. Seyahatin tamamlandığında istersen buraya dönersin. Sen yine hiç üzülme. Senden başkasının âşık olmayacağıma söz veririm.” der. Bu sözleri işiten Derviş ayrılığı anar üzülür. Uzun süre sevgilinin bulunduğu yeri terk eder. Ayrılık canını acıtınca “Ey mutsuz gönül! Her ne olursa olsun ölümden korkma. Ölür isem aşk şehidi olurum. Hele sevgilim uğruna ölürüm. Ayrılık ile kendimi üzme kavauşma ile ölmeğe razıyım.” der. Bu beklenti ile takdirin hükmünü beklemeye koyulur. Bazen yarın yanağı anar; bazen alçak rakibi düşünür. “Acaba sevgili azarlar mı?. Bana çabuk geldin der mi?, Acaba sevgili başkalarının oldu mu?” diye düşünerek ilerlerken sevgilinin kapısına ulaşır. “Acaba ol sevgili yüz gösterir mi yoksa düşman araya girdi mi? Ey felek herhalde bana o ay gibi güzeli çok gördün” şeklinde kendi kendisiyle konuşmaktadır. Derviş’i bu halde gören birisi ona acıyarak “Üç gün önce gelseydi; sevgilisini sağlıklı bulurdu. Bu zavallı geç geldi. Ancak yüzünü görmesi nasip olmadı” der. Derviş, bu sözü işitince sevgilisinin durumunu öğrenmek ister. O kişi de Derviş’e “O güneş yüzlü, iki günce vefat etti. Başın sağ olsun; sevgilin cennete gitti.” der. Zavallı Derviş bu sözler üzerine mahvolur. O kişiye yalvararak “Allah’ını seversen bana sevgilimin mezarını göster. Onun ruhuna dualar edeyim. Çaresize kim yardım ederse Allah da ona yardım eder” der. Birisi ona acıyıp yol göstermeye niyetlenir. Âşığı derhal alıp sevgilisinin kabrine götürür. O miskin, sevgilisinin kabrini görünce hemen mezar taşına sarılarak öyle bir ah eder ki canını teslim eder. Ah ateşle o mezar taşını yakar. Yanmış mezar taşının yeri şu

anda Edirne’de Zindanaltı’ndadır. Onu ancak hâl ehli olan seyredebilir.

Nâtık, bu küçük hikâyesinde belli başlı şahıslar hikâyesinin iki ana kahramanı yani âşık ve maşûktur. İlk beytin ardından hikâyesinin baş kahramanlarından Çavuşzade Ahmet tanıtılır. Sevgilinin, âşığın ve rakiplerin tasvirlerini ayrıntılı olarak verilir. Çavuşzade, Divan Edebiyatı’ndaki ideal güzelin niteliklerini taşır. Yüzünde ayva tüyleri vardır; yüzü ay gibidir; boyu serviden üstündür; yanağı güldür... Bakış kılıcını keskinleştirir; bakışının doğanı zayıf can kuşunu avlar vs. Âşık, maarif bilgisinden haberdar biri olarak takdim edilir. Kendisi ârif, cezbe, derviş, intisab, irfan, maarif, marifet, matlab, matlub, talib... gibi tasavvuf terminolojisiyle anılır. Böylece âşığın sıradan biri olmadığı vurgulanır. Üçüncü bir şahıs da rakiptir. Rakip de âşığa çeşitli fitneler yapmayı planlayan hatta onun canına kasdetmeyi bile düşünen birisidir. Metinde ismi verilmeyen ve sadece “biri” veya birisi” olarak söz edilen kişi ise, rakibin karşısında ve de âşığın yanındadır. Âşığa kılavuzluk yapan bu şahıs hakkında ayrıntıya girilmez. Hikâyesinin anlatıcısı olarak şair de zaman zaman araya girmektedir. Hikâyesinin akışı içinde genel öğütlerde bulunur. Nâtık’ın memleketinde geçen aşk macerasını gözlem yoluyla mı yoksa herhangi bir kimseden dinleyerek mi yazıya aktardığı belli değildir. Ancak hikâyesinin başında “sâbıkâ” ifadesinden konunun, şairin yaşadığı yıllara göre, çok fazla olmasa da, geçmişte vukû bulunduğu anlaşılıyor. Zaman kesin olmamakla birlikte hikâyesinin XVII. yüzyılda Edirne’de bilindiğini söyleyebiliriz.

Nâtık, hikâyeye olayın Edirne’de geçtiğini belirterek başlar. Edirne, aynı zamanda Tuhfetü’l-haremeyn şairinin memleketidir. Hikâye’de geçen bir başka mekân ise mekteptir. Bu mektebin adı ve bulunduğu yer belirtilmez. Edirne ile ilgili somut bir mekân ise hikâyesinin sonunda geçer. Âşığın ah ateşle yaktığı mezar taşı Edirne’de Bün-i Zindan’da yani Zindanaltı (Rifat Osman, 1999: 88) denilen yerdedir.

Hikâyede diyaloglar ve monologlar önemli bir yer tutar. Hatta hikâyenin esasında âşık ile maşuğun birbiriyle, diğerleriyle ve de âşığın kendisiyle konuşması üzerine kurulmuştur denilebilir. Bu açıdan baktığımızda 137 beyit olan hikâyenin 54 beyti yani yaklaşık % 40'ı diyalog ve monologlardan oluşur. Diyaloglardan en uzununu da 21 beyitle sevgilinin âşığa seyahat tavsiye ettiği bölümdür. Şair, özellikle âşığın ayrılıkta çektiklerini ve seyahatinin yarıda kesip sevgilisine dönerken yolda aklından geçenleri monolog şeklinde aktarır. Bu monologda âşığın üzüntüsünü ifade eder ve hikâyenin en can alıcı yerinde âşığın ruh halini oldukça başarılı bir biçimde yansıtır. Çavuşzade, Derviş ile diyalogunda onun aşkıdan şüphesi olmadığını; ancak aşkın ayrılık ile kemal bulacağını söyleyerek seyahat tavsiyesinde bulunur. Âşığın hali mutasavvıf birinin halleri olarak verilir. Önce sevgili âşığı teselli eder. Şair de âşığın ağzından aşkla ilgili tavsiyelerde bulunur. Bundan sonra da seyahatini tamamladığında “gönül cezbese çekerse” kendisini bekleyeceğini vurgular. Derviş bu sözler üzerine sevgilinin bulunduğu yeri terk ederek seyahate çıkar. Bu noktada kendisi ile konuşmaya başlar. Şair, âşığın seyahatin ardından sevgilinin bulunduğu yere dönmesini de âşığın ağzından aktarır. Bu esnada birisi âşığı görerek onun hakkında bir monologa girer.

Hikâyet-i Çavuş-zâde ve Derviş ki Der-i Şehr-i Edirne Vâki Şudeest

- 1 Sâbıkâ Edrinede çihre-nümâ
Oldu bir dil-rübâ-yı bî-hemtâ
Dahi gülzâr-ı bâğ-ı cennet idi
Âdeme muktezâ-yı hayret idi
- 81a Hattı gülzâr-ı cân çemenzârı
Dir gören bâri dil-rübâ yâri
Dahi mihre ya doğ ya doğdum dir
Meh yüzi vasfın idemem takrîr
- 5 Kâmeti serve bî-nazîre ide
Gül ruhi bülbüle mesîre ide
Kılsa refâtâr o kâmet-i nâ-yâb
Dile raşe gelirdi çün sim-âb

- Ruhına inse idi zülfi siyâh
Dir gören inhisâfa ugradı mâh
Gelse refâtâr ol kad ü kâmet
Koparırdı kıyâmeti elbet
Meh-i pür-nûra arz ideydi cemâl
Sürünürdü yolunda sâye misâl
- 10 Derler idi o serv-i âzâda
Nâm ile Ahmed ü Çavuş-zâde
Bu kıyâfetle ol perî-peyker
Tıfl-ı mekteb idi o demde meger
Mektebe azm edince ol dil-ber
Âşık-ı bî-aded yolun bekler
O kadar bî-aded ki âşıklar
Gören anı sanır alay geçer
Her gün olur idi bu güne zihâm
Reh-i mektebde kim geçer mâdâm
- 15 Lîk bir kes degil ana vâsıl
Biri aşkında olmamış kâmil
Katı âli-cenâb idi o güzel
Ermez idi annin için ana el
Gör kazâyı meger ki bir Dervîş
Ki seyâhatle sînesi pür-rîş
- 81b O vakitte o şehre gelmiş idi
Bir mahalde müsâfir olmuş idi
Bir gün ol derdmend-i bî-çâre
Şöyle idi bi-kayd-ı yek-pâre
- 20 Şehri yer yer teferrüc eyler iken
Oldu ol izdihâma nazra-fiken
Birisinden su'âle açıp leb
Dedi bâis ne bu zihâma aceb
Dediler bunda şimdi etdi zuhûr
Bir perî-çihre meh-likâ çün nûr
O perî şimdi azm-i mekteb eder
Mektebi nûr ile leb-â-leb eder
Bu mahaldir güzergehi annın
Yeridir bu anı temâşânın
- 25 Bu cümû ana mübtelâlardır
Cümlesi ol şehe gedâlardır
Heme ol mâha müşterilerdür
Ki olurlar tulûna nâzır
Görmek ile kanâat eylerler
Nûr-ı çeşm ile sıklet eylerler

- Meh olup henüz çâr-dehe
Hüsn ile karşı kor tulû-ı mehe
Vermemişken dahi kelâma nizâm
Zâhir oldu o yâr-ı sîm-endâm
- 30 Sanem çünkü etdi arz-ı izâr
Etdi ol halkı sûret-i divâr
Kimi nutka gelip ederdi duâ
Kimisi der bağışlasun Mevlâ
Kimi der âh vasla ereydim
Kimi der nakd-ı cânı vereydim
- 82a Kimi olmakda derd ile şeydâ
Kimi etmekte âh u vâveylâ
Kimi edip nigâh hasret ile
Geçürür ömrünü hayret ile
- 35 Görür ol gül dahi uşşâkın
Hep okur bâb-ı şîve evrâkın
Etmek ile nazardan anda hazer
Nüşa-i şîveyi hamâ'il eder
Kimine bir nigâh-ı nîm eyler
Kimisine eder tebessümler
Kimine gamze tîgn eyler tîz
Kimine nagmeyi eder nik-rîz
?
Kimine bakmayıp cefâ eyler
Kimine çeşmi merhabâ eyler
- 40 Bu siyâk üzre eyleyip reftâr
Peri eyler idi geşt ü güzâr
Mahalde kazâ ile nâgâh
Etdi Dervîş-i derdmende nigâh
O nîgeh kim erişdi Dervîşe
Etdi nâ-çâr bahş-i endîşe
Nîgehi şâh-bâzı âhir-i kâr
Murg-ı cân-ı zaîfin etdi şîkâr
Etdi ol zâr ney gibi efgân
Neye ugradığını bildi hemân
- 45 Âteş-i aşkı eylemekle hüçüm
Başladı yanmaya o dahi çü mûm
Reh-güzârını eyleyip mesken
O dahi oldu âhir onlardan
Sâyeâsâ sürünmek oldu işi
Küşelerden görünmek oldu işi
- 82b Meger ol derd-i aşk bîmârı
Marifetden habîr idi bârî
Teni sandûka-i marifet idi
Dili irfân-ı Hakka ârif idi
- 50 Misl-i mir'ât o zâtdan her ân
Görünür idi çehre-i irfân
Marifet ehlini komaz bî-kes
Kâr-ı bî-marifet hevâ vü heves
Marifet ana reh-ber olmag ile
Marifetden haberver olmag ile
Az zamânda o âşık-ı pâ-mâl
Buldu cânâna intisâba mecâl
Cezbehâ-yı maârif-i mergûb
Tâlibi etdi matlaba matlûb
- 55 Şöyle kim birbiriyle ol demler
Hem-nefes oldular çü mihr ü seher
Ayrı olmazdı biri birinden
Ol iki yâr hemçü cân ile ten
Yandugınca o şem-i hüsn ü cemâl
Bu da pervâneveş açar idi bâl
Buna arz eyleyeydi nakd-ı niyâz
Ol dahi gösterirdi kâle-i nâz
Hem-çü mecmûa-i safâ-pîrâ
Hiç koynundan olmaz idi cüdâ
- 60 Her dem âgûşunu o yâr be-kef
Etmiş idi o dürr-i pâke sadef
Gerçi aşkıyla cismi gül gül idi
Kafes-i cismine o bülbül idi
Açılınca o gonca-i ranâ
Nâlesin dinledirdi ol şeydâ
- 83a Âh ammâ rakîb bed-ahter
Âşıkın dâ'imâ belini bükür
Öldüren derdmend-i bîmârı
Yâr sanman rakîbdür bârî
- 65 O mahal anda eski âşıklar
Oldular her biri münâfıklar
Eylediler bu intisâba hased
Dediler katlidir bunun bize sed
Fitne zincîrin eyleyip tahrîk
Kodular âteş-i adâvete rîk

- Cümle Dervîş gîlzet eylediler
Dahi katle azîmet eylediler
- Kişiye yâr olursa dildârı
Saymasın hiç keyd-i agyârı
- 70 Kangı kesde ki ola baht-ı saîd
Ana kâr edemez adû-yı anîd
- Duydu bu kıssayı Çavuşzâde
Dedi Dervîş-i zâre tenhâda
- Bilirim bana gerçek âşkınsın
Reh-i aşkımda hayli sâdıksın
- Beni görmek sana cihâna deger
Öl disem ugruma virirsin ser
- Sen ki bir zât-ı pür-maârîfsin
Her ne ilm olsa ana vâkıfsın
- 75 Nice oldunsa sen perîşânım
Seni sever benim dahi cânım
- Beni çok gördi sana ehl-i hased
Seni zâyî eder bu hased-i bed
- Korkarım ki bu düşmen-i bî-fer
Benim için seni helâk eder
- 83b Rûz-ı mahşerde ben olam mes'ûl
Senin için yazıkdır olma melûl
- Lutf edip sözlerimi eyleme red
Beni hasret odına yakma meded
- 80 Bir zamân var seyâhata yâr ol
Mihnet-i gurbete giriftâr ol
- Bir zamân nâr-ı derd-i hicrime yan
Gide aşkında var ise noksân
- Aşk hicrân ile kemâl bulur
Nâr ile sîm ü zer ki kâl olur
- Oldun idi visâl ile hoş-dil
Bir zamân da firâka ol kâ'il
- Böyledir rûzgârda âdet
Âhir-i nûş niş olur elbet
- 85 Kangı gün gördün olmadı ahşam
Kangı şeb rûzı etmedi encâm
- Aşkda nüktedir firâk u visâl
Biri naksa biri kemâline dâl
- Oldugunda seyâhatin kâmil
Yine câzib olursa cezbe-i dil
- Yine bu semte avdet eylersin
Bize dogru azîmet eylersin
- Sen kim yine hiç çekme elem
Benim için getirme tabına gam
- 90 Ahdim olsun ki ey dil-i sâdık
Demeyem senden özgeye âşik
- Olayım serv gibi dâmen-keş
İrmesin kimsenin eli mehveş
- Etdi Dervîş çün bu sözleri gûş
Güyyâ câm-ı zehri eyledi nûş
- 84a Geh tesellî-i yâre şâd oldu
Gâh hicr andı bagrı kan doldu
- Ölmeden gerçi ihtirâz itmez
Felege ömr için niyâz itmez
- 95 Lik fermân-ı şehryâridir
Gurbete emr iden nigâridir
- Bi-tereddüd icâbet etdi hemân
Olarak hasret ile nâle-künân
- Kırup ol serv-i nâza anda vedâ
Ederek nây-ı nâlesiyle semâ
- Döne döne o haste-i hicrân
Gurbete âzim oldu anda hemân
- Nâlesi seme bir nişân oldu
Cân gibi dîdeden nihân oldu
- 100 Derd ile gurbet ihtiyâr etdi
Kendine gurbeti diyâr etdi
- Çok zamân kûy-ı yâri terk etdi
Tâ ki cânını firkat acıtdı
- Dedi kendine her çi bâd-â-bâd
Ölmeden korkma ey dil-i nâ-şâd
- Ölür isem şehîd-i aşk olurum
Hele cânânım ugruna ölürüm
- Firkat ile hırâş çekmekden
Kâ'ilim vuslat ile ölmege ben
- 105 Çünkü bel bağladı bu tebdîre
Muntazır oldu hükmi-takdir
- Düşdi yanın kaçan yola nâ-çâr
Cân cisminde yok çü seng-i mezâr
- Gâh ruhsâr-ı yârı zikr eyler
Gâh agyâr-ı dünü fikr eyler
- 84b Acabâ yâr itâb eyler mi
Bana tez geldigimi söyler mi
- Aceb agyârın oldu mı yârı
Unudup derd ile bu gam-hârı

- 110 Bu tasavvurlar ile bî-çâre
Azm eder âkıbet der-i yâre
Oldu çün kûy-ı yârine akreb
Yine geldi ezelki gamları heb
Var mı agyâr-ı dûn aceb diyerek
Dermend istiâze eyleyerek
Aceb ol yâr gösterir m'ola rû
Araya girdiler mi yohsa adû
Âh ey çerh bu cefâ nice bir
Bana çok gördün ol mehi zâhir
- 115 Kendi kendiyile güft u gû ederek
Erdi kûyına yârinin giderek
Birisi gördi ol şikeste-dili
Dedi gelmiş bu dermend velî
Gelmesi üç gün evvel olaydı
Matlabın sıhhat üzre bulaydı
Olmamag velî cemâli nasîb
Böyle geç geldi eglenip bu garîb
Bu kelâmı işitdi çün Dervîş
Düşdi nâ-çâr cânına teşvîş
- 120 Yüreği oynadı edip âhı
Nitekim sudan ayrılan mâhî
Cür'et edip o dem o zâr meger
Birisinden am su'âl eyler
Dediler ol mahal o şeydâya
Sen sağ ol gitdi yârin ukbâya
- 85a İki gün evvel ey şikeste-hayâl
Dolanupdur o âftâb-cemâl
Dermendin çü şem-i şule-fiken
Yanadüşdi dili bu sözlerden
- 125 Geldi ol hasteye o güne kesel
Şöyle kim yudu sıhhatinden el
Birine dedi eyleyip âhı
Şefkat eyle seversen Allâhı
Bana göster mezâr-ı cânâmı
Ki idem rûhuna senâ-hâmı
Her ki bî-çâreye iânet eder
Hak taâlâ ana inâyet eder
Birisi eyleyip ana şefkat
Etdi ol dem delâlete niyyet

- 130 Alıp ol haste-hâtırî fi'l-hâl
Kabrine etdi yârinin îsâl
Göricek kabır-i yârin ol miskîn
Sarılıp taşına o demde hemîn
Öyle bir âh etdi kim bî-bîm
Cânım hazrete etdi teslîm
Nâr-ı âhıyla yakdı ol haceri
Şöyle kim şimdi dahi bellü yeri
Bün-i Zindân'dadır o turfe eser
Ehl-i hâl olan anı seyr eyler
- 135 Bârekallâh ne acîb âşık
Rahmetine Hudâ ede lâyık
İçdi câm-ı şehâdet ol müstâk
Oldu kıdemât vadine mîsdâk
Daviye böyle ister işte delîl
Say ile sen de idegör tahsîl
- 85b Evvelâ emr-i yâre râm oldu
Ne buyurduysa cân ile kıldı
Sevmek emre itâat etmekdir
Hükm-i cânâna rağbet etmekdir

KAYNAKLAR

- AYNAGÖZ, (Pervin), 1988, *Tezkire-i Safayî*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
BABİNGER, (Franz), 1992, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, (Coşkun ÜÇÖK), Mersin.
CANIM, (Rıdvan), 1995, *Edirne Şairleri*, Ankara.
İSMAİL BELİĞ, 1999, *Nuhbetü'l-âsâr*, (Hz. Abdülkerim ABDÜLKADİROĞLU) Ankara.
MEHMED SÜREYYA, 1311, *Sicill-i Osmanî*, İstanbul.
NÂTIK MEHMET ÇELEBİ (Celilîzâde), 1986, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C.6, İstanbul.
NÂTIK, *Tuhfetü'l-harameyn*, Ankara Millî Kütüphane, Yz. A 3216.
PEREMECİ, (Osman Nuri), 1940, *Edirne Tarihi*, İstanbul.
RİFAT OSMAN, 1999, *Edirne Evkaf-ı İslamiye Tarihi*, [Haz.: Ülkü (AYAN) ÖZSOY] Ankara.
SALİM, (1315) *Tezkire-i Salim*, İstanbul.
ŞEYHİ MEHMED EFENDİ, 1989, *Vekayü'l-fudalâ*, (Haz.: Abdülkadir ÖZCAN), İstanbul.
TOSYAVİZEDE RİFAT OSMAN, 1994, *Edirne Rehnüması*, (Yayınlayan: Ratip KAZANCIGİL), Edirne.